T.C.
D A N I Ş T A Y
Beşinci Daire
Esas No : 2000/3316
Karar No : 2004/3372

Özeti : Yargı kararlarını uygulamama kastı ile hareket ettiği açık olan idarenin, davacının uğradığı manevi zararı tazminle yükümlü olduğu hakkında.

Davacı : ...
Vekili : Av. ..., Av. ...

Scanned by CamScanner

Davalılar : 1) Başbakanlık - ANKARA
2) Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü - ANKARA

Vekili : Av. ...

Davanın Özeti : Davacı, Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden yargı kararına rağmen alınması, hakkında verilen yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle, uğradığını öne sürdüğü 2.500.000.000.- lira maddi, 5.000.000.000.- lira manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesini istemektedir.

Savunmaların Özeti : Yargı kararların süresinde yerine getirildiği, tazminat şartlarının gerçekleşmediği öne sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi : Dr. Zuhal Bereket Baş

Düşüncesi : Anayasanın 138. ve 2577 sayılı Kanunun 28. maddesine göre, idarelerin yargı kararlarını yerine getirme zorunluluğuna uymamaları nedeniyle davacının uğradığı maddi ve manevi zararın yasal faiziyle birlikte "ağır hizmet kusuru" ilkesine göre tazminine hükmedilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı : Saadet Ünal

Düşüncesi : Davacı, yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle uğradığı 2.500.000.-TL. maddi, 5.000.000.000.-TL. manevi zararın yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesini istemektedir.

Anayasanın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin hukuk devleti olduğu vurgulanmakta ve 138 inci maddesinin son fıkrasında "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarını uygulamak zorundadır; bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" yolunda açık, kesin ve buyurucu bir kurala yer verilmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesinin 4001 sayılı Yasayla değişik 1 inci fıkrasının birinci tümcesi de "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye ve eylemde bulunmaya mecburdur" şeklindeki kuralıyla Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan "hukuk devleti" ilkesine uygun bir düzenleme getirmektedir. Sözkonusu ilke karşısında, idarenin maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan bir yargı kararını "aynen" ve "gecikmesiz" uygulamaktan başka bir seçeneği bulunmamaktadır.

Olayda, davacının başka bir göreve atanmak üzere Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin 14.9.1999 günlü 99/51074 sayılı müşterek kararnamenin iptali istemiyle açtığı davada, Danıştay Beşinci Dairesinin 14.2.2000 günlü, E:1999-5886 sayılı kararıyla yürütmenin durdurulmasına, daha sonra da 24.9.2002 günlü E:1999-5886, K:2002-3366 sayılı kararıyla da iptal kararı verildiği halde, davacının eski görevine atanmayıp Sivas Bölge Müdürlüğüne Araştırmacı olarak atandığı anlaşılmakta olup, söz konusu yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle davacının yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle birlikte tazminine hükmedilmesi Anayasal ve yasal zorunluluktur.

Öte yandan, İdare Hukuku İlkelerine göre, manevi tazminata hükmedilebilmesi için, İdarenin işlem ve eylemi sonucunda ağır elem ve üzüntü duyulmuş olması ya da ilgilinin şeref ve onurunun zedelenmesi gerekmektedir. Uyuşmazlık konusu olayda ise, sözü edilen şartlar oluşmadığından manevi tazminata hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle maddi tazminat isteminin kabulüne, manevi tazminat istemine yönelik davanın reddine karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Beşinci Dairesi'nce işin gereği düşünüldü:

Davacı, Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alınma işlemi hakkında verilen yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle, uğradığını öne sürdüğü 2.500.000.000.- lira maddi, 5.000.000.000.- lira manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine hükmedilmesini istemektedir.

Scanned by CamScanner

Anayasanın 138. maddesinin son fıkrası, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" kuralını koymakta, 2577 sayılı Kanunun 4001 sayılı Kanunla değişik 28. maddesinin 1. fıkrasında da "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez." hükmüne yer verilmektedir.

İdarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunmak zorunda olması aynı zamanda "hukuk devleti" ilkesinin de bir gereğidir. Anayasanın 2. maddesinde yer alan bu ilke karşısında idarenin mahkeme kararlarını "aynen" ve "gecikmeksizin" uygulamaktan başka bir seçeneği bulunmamaktadır.

Dava konusu olayda; davacının başka bir göreve atanmak üzere Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin 14.9.1999 günlü 99/51074 sayılı müşterek kararnamenin iptali istemiyle açtığı davada, Danıştay Beşinci Dairesinin 14.2.2000 günlü, E:1999/5886 sayılı kararıyla yürütmenin durdurulmasına, 24.9.2002 günlü E:1999/5886, K:2002/3366 sayılı kararıyla da iptaline kararı verildiği halde, yargı kararını yerine getirmek amacıyla kurulan 5.4.2000 günlü ve 283 sayılı işlemle davacının eski görevine atanmayıp Sivas Bölge Müdürlüğüne Araştırmacı olarak atandığı, bu işlemin de Danıştay Beşinci Dairesinin 24.9.2002 günlü, E:2000/2315, K. 2002/3367 sayılı kararıyla iptal edildiği dava dosyasının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Anayasada ve Yasada yer alan emredici kurallar karşısında, idarenin maddi ve hukuki koşullara göre uygulanabilir nitelikte olan bir yargı kararını aynen ve gecikmeksizin uygulamaktan kaçınmasının "ağır hizmet kusuru" oluşturacağı açık bulunduğundan, kişinin hizmet kusuru nedeniyle mal varlığında, meydana gelen eksilmenin ve bu nedenle duyduğu her türlü sıkıntı ve üzüntüden kaynaklanan manevi zararın giderilmesi gerekir.

Olayda, davacıya Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden ayrıldığı tarih ile dava açma tarihi arasındaki süreye ilişkin parasal haklarının ödenmesi gerekmektedir.

Davacı tarafından hakkında verilen yargı kararının yerine getirilmemesi nedeniyle uğranılan maddi zarar miktarı 2.500.000.000.- lira olarak istenmiş olduğundan; Dairemizin 29.3.2004 günlü ve E:2000/3316 sayılı ara kararıyla; davacının Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin 14.9.1999 günlü kararname ile bakılan davanın açıldığı 12.6.2002 tarihleri arasında Bölge Müdürü olarak alması gereken (sözleşme ve ikramiye farkları dahil) parasal haklarıyla fiilen aldığı parasal hakları arasındaki net farkın ne kadar olduğu davalı idarelerden sorulmuş ise de; davalı idarelerce ara kararına verilen yanıtta açık ve net ortaya konmadığı görülmüştür.

Bu durumda davacının, Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alındığı 14.9.1999 günü ile sözleşmeli çalıştığı dönemin sonu olan (davacı tarafından sözleşmenin sona erdirilmesi işlemine karşı açılmış bir dava ve verilmiş bir iptal kararı olmadığı dikkate alınarak) 5.4.2000 tarihi arasında alması gereken parasal hakları sözleşme ve ikramiye farkları dahil olarak; 5.4.2000 tarihinden dava açma tarihi olan 12.6.2000 tarihine kadar olan dönem için alması gereken parasal haklarının ikramiye farkları hariç olarak hesaplanarak belirlenmesi suretiyle bulunacak miktarın, davacının istediği maddi zarardan daha az olduğu yolunda davalı idarece ileri sürülmüş bir husus olmaması ve bu konuda aksi yönde bir belirlemenin bulunmaması nedeniyle, davacının isteği doğrultusunda 2.500.000.000.- lira maddi zararın davalı idarelerce davacıya ödenmesi gerekmektedir.

Davalı idarelerin, yukarıda da açıkça belirtildiği üzere Anayasa hükümlerini hiçe sayarak yargı kararlarını uygulamama kastı ile hareket ettiği ve bu şekilde ağır bir hizmet kusuru işlediği açık olup, ağır hizmet kusuru nedeniyle davacının uğradığı manevi zararın idarece tazmini gerekmektedir.

Scanned by CamScanner

Öğretide de kabul edildiği üzere manevi tazminat, patrimuanda meydana gelen bir eksilmeyi karşılamaya yönelik bir tazmin aracı olmayıp, manevi tatmin aracıdır. Başka türlü giderim yollarının bulunmayışı veya yetersiz kalışı, manevi tazminatın parasal olarak belirlenmesini zorunlu hale getirmektedir. Olayın gelişimi ve sonucu, ilgilinin durumu itibariyle uğradığı manevi zarara karşılık takdir edilecek manevi tazminatın, manevi tatmin aracı olmasından dolayı zenginleşmeye yol açmayacak miktarda, fakat idarenin olaydaki kusurunun niteliğini ve ağırlığını ifade edecek ölçüde saptanması zorunlu bulunmaktadır.

Diğer taraftan, tazminat sadece maddi değerlerde meydana gelen eksilmelerle sınırlı bir giderim yolu değildir. Aynı zamanda kişinin, yaşamında ortaya çıkan olumsuzluklar nedeniyle duyduğu her türlü sıkıntı ve üzüntüden kaynaklanan manevi zararların da manevi tazminat ödenerek tazmini Anayasal ve yasal düzenlemelerin gereği olduğundan, Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevinden alınmasına ilişkin işlemin iptali yolundaki 24.9.2002 tarihli yargı kararının uygulanmaması nedeniyle davacının, idarenin bu hukuk dışı tutum ve davranışı nedeniyle üzüntü ve sıkıntı çektiği, böylece, manevi zarara uğradığı açık olup; olayın oluşumu ve niteliği dikkate alınarak, manevi tazminat takdir edilmesi gerektiği açıktır.

Olayın yukarıda özetlenen gelişimi dikkate alınarak, davacı hakkında verilen yargı kararının uygulanmaması nedeniyle takdiren 5.000.000.000.- lira manevi tazminatın davalı idare tarafından davacıya ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Davacı tarafından maddi ve manevi zararın yasal faiziyle birlikte ödenmesi isteminde bulunulmuştur.

İdari yargıda tam yargı davası kapsamına giren, idare hukukuna özgü tazmin telafi ve geri alma davalarından oluşan tazminat davaları, idari faaliyetlerin hukuka uygunluk denetimi sonucu, ilgililerin subjektif hukuki durumlarında ortaya çıkan hak ihlallerinin giderilmesini amaçlayan, idarenin hukuk kuralları içinde kalmasını sağlayan etkin bir denetim ve yaptırım aracıdır.

Tazminat davalarının yargı denetimiyle amaçlanan sonuca ulaşabilmesi ilgililerin subjektif hukuki durumlarında ortaya çıkan hak ihlallerinin tam olarak giderilmesi, "adil bir doyum" sağlanabilmesi, zararın gerçekçi biçimde tazminiyle mümkündür.

Zararın gerçekçi bir biçimde tazmini ise; bulunulan somut duruma ekonomik koşullara göre belirlenir. Ülkemizde yaşanan enflasyon olgusu toplum yaşamını etkilemekte, yargının iş yükünün fazlalığı nedeniyle uzayan dava süreci içerisinde dava açma tarihinde istenilen zarar miktarı, karar verildiği ve bunun üzerine ödeme yapıldığı tarih itibariyle gerçek zarar miktarından uzaklaşmaktadır. Bu ise, paranın elde bulundurulmaması nedeniyle yoksun kalınan gelir olarak nitelendirildiğinden bunun karşılanması amacıyla 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun gereğince yasal faiz uygulanması suretiyle Türk Lirasında enflasyon olgusu nedeniyle oluşan değer kaybı karşılanmalıdır. Bu nedenle hükmedilen maddi ve manevi tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idarelerce davacıya ödenmesi gerekmektedir.

Ancak, idare adına verilen kararlarla ortaya çıkan ve yukarıda idarenin ağır hizmet kusuru olarak nitelendirilen "yargı kararını uygulamama" eyleminin, gerçekte bu konuda idare adına yetki kullanan kamu görevlilerinin kişisel kusurlarından doğduğu açıktır. Çünkü bir hukuk devletinde Anayasa'nın ve yasaların açık hükmüne karşın, (hukuka aykırılığı yargı kararlarıyla saptanan işlemlerin iptali üzerine) bilinçli olarak sergilenen keyfi bir davranışın idareden kaynaklandığını kabul etmek olanaksızdır.

Öte yandan, Anayasanın 129. maddesinin 5. fıkrasında; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabileceği şeklinde emredici bir kurala yer verilmiştir.

Anayasanın sözü edilen maddesindeki "kendilerine rücu edilmek kaydıyla" ibaresinin; kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlar nedeniyle idareye karşı açılan davalarda tazminata hükmedilmesi halinde idarenin ödemek zorunda kaldığı

Scanned by CamScanner

tazminatı yasal yollara başvurarak ilgili kamu görevlisinden tahsil etmeyi ifade ettiğinde kuşkuya yer bulunmamaktadır.

Bu hüküm karşısında, yargı kararını uygulamamak amacıyla davacı hakkında bir işlem kuran ve sorumluluğu bulunan ilgililerin kişisel kusuru bulunduğu açık olduğundan, hükmedilen tazminatı ödeyecek olan idarenin, sorumluluğu saptanan ilgili kişi veya kişilere yasal yollar çerçevesinde rücu etmesi Anayasa hükmü gereği bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davacının isteminin kabulüyle 2.500.000.000.- lira maddi, 5.000.000.000.- lira manevi tazminatın dava tarihinden itibaren yürütülecek yasal faiziyle birlikte adı geçene davalı idarelerce ödenmesine, aşağıda dökümü yapılan 372.160.000.- lira yargılama giderinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine, noksan yatırılan 253.125.000.- lira nisbi karar harcının davacıya tamamlattırılmasına, Avukatlık Kanununda değişiklik yapan 4667 sayılı Kanunun 81. maddesine göre karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca 900.000.000.- lira nisbi avukatlık ücretinin davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine, eksik yatırılan 10.500.000.- lira posta pulunun davacıya tamamlattırılmasına, kararın bir örneğinin hükmedilen tazminatın olayda kişisel kusuru bulunan kişi veya kişilere rücu edilmesiyle ilgili iş ve işlemlerin tekemmülü için Maliye Bakanlığına tebliğine, 29.9.2004 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Scanned by CamScanner